H Ä M E E N
Y M P Ä R I S T Ö K E S K U S
. . . . . .
Ympäristönsuojeluosasto
Lahti

PÄÄTÖS (epävirallinen)
pilaantuneen maaperän puhdistamisesta

Päätösnumero
YSO/9/2007
Diaarinumero
HAM-2006-Y-128-18
Annettu julkipanon jälkeen
24.1.2007

ASIA Päätös pilaantuneen maaperän puhdistamista koskevan ympäristönsuojelulain 78.2 §:n mukaisen ilmoituksen johdosta

ILMOITTAJA **Rakennusosakeyhtiö Hartela**
Vesijärvenkatu 31 C
15140 LAHTI

ILMOITUS

Pilaantuneen alueen sijainti

Tornatorin alue
Entiset lautatarhat
Sorvarinkatu
Kunta: Lahti
Kaupunginosa: Hennala
Kortteli: 27052
Tontit: 11,12,13,14,15,16 ja 31
Kiinteistörekisteritunnukset: 398-27-52-11, -12, -13, -14, -15, -16 ja -31

Kiinteistöjen omistajat Stora Enso Oyj
PL 309
00101 HELSINKI

YH-Suomi Oy
Retkeilijänkatu 11
00980 HELSINKI

Hartela Kiinteistömarkkinointi Oy
Vesijärvenkatu 31 C
15140 LAHTI

Vireille tuloperuste Ympäristönsuojelulaki 78 §
Laki ympäristönsuojelulain voimaanpanosta 22 §
Jätelaki 77 §

Vireille tuloaika 21.12.2006

MAKSU 539 €

Ympäristösuhteet ja maankäyttö

Pilaantunut alue sijaitsee Lahden Hennalassa Tornatorin alueella Sorvarinkadun päässä. Tornatorin alueelle rakennetaan pääasiassa asuinkerrostaloja. Puhdistettava alue on merkitty asemakaavassa asuinkerrostalojen korttelialueeksi, asumista palvelevaksi korttelialueeksi, jolle saa sijoittaa leikki- ja oleskelualueita, autopaikkojen korttelialueeksi sekä katualueeksi. Alueen luoteispuolella on rata-alue, lounaispuolella Stora Enso Packaging Oy:n teollisuusalue ja kaakkoispuolella asuinalue. Kohteen naapurikiinteistöt haltijatietoineen on esitetty ilmoituksen liitteenä.

Kohde sijaitsee ympäristöhallinnon luokittelemalla, yhdyskuntien vedenhankintaa varten tärkeällä (I lk) Lahden pohjavesialueella, ei kuitenkaan varsinaisella pohjaveden muodostumisalueella.

Pilaantumisen aiheuttaneet toiminnat ja aineet

Tornatorin alueella on ollut teollista toimintaa, kuten mekaanista metsäteollisuutta 1800-1900-luvun vaihteesta lähtien. Kohteessa on ollut saha, puutavaran kyllästystä, kaksi lautatarhaa, ovi- ja sahatavaravarasto, asuinpientaloja sekä romualue. Saha oli toiminnassa 1960-luvun puoliväliin asti, jolloin se purettiin. Saha oli pieni ja sahaustoiminta vähäistä. Puutavaraa käsiteltiin alueella avonaisessa teräsaltaassa sodan jälkeen 1940-luvulta 1950-luvun alkuun asti sinistymisenestoaineella KY-5. Alueelle on lisäksi ilmeisesti levitetty puun tuhkaa. Pilaantumista on voinut aiheuttaa lisäksi kreosoottiöljykylläste.

Maaperää ovat pilanneet öljy, sinkki, lyijy, PAH-yhdisteet sekä dioksiinit ja furaanit. Öljyllä pilaantunutta maata on arviolta noin 300 m^3 noin 360 m^2:n alueella. Muilla haitta-aineilla pilaantuneen maa-aineksen määrä on ilmoituksen mukaan arviolta tätä vähäisempi.

Tutkimustulokset

Tehdyt tutkimukset ja niiden tulokset on esitetty ilmoituksen liitteenä olevissa Ramboll:n 11.8.2006 ja 30.8.2006 päivätyissä tutkimusraporteissa.

Tutkimusten mukaan maaperä on pilaantunut voimakkaasti öljyllä ja lievästi sinkillä, lyijyllä, PAH-yhdisteillä sekä dioksiineilla ja furaaneilla. Maaperä on puretun ovi- ja sahatavaravaraston luona pilaantunut öljyllä noin 80 cm:n syvyyteen. Maassa on voiteluöljyä/raskasta polttoöljyä enimmillään 2 400 mg/kg ja kevyttä polttoöljyä/dieselöljyä enimmillään 400 mg/kg. Sinkkiä on alueen maaperässä enimmillään 700 mg/kg. Maaperän lyijypitoisuus oli enimmillään 64 mg/kg. Maaperän PAH-yhdisteiden kokonaispitoisuus oli enimmillään 82 mg/kg. Dioksiini- ja furaanimääritystä varten maasta otettiin seitsemän kokoomanäytettä, joiden PCDD/F-pitoisuus oli suurimmillaan 71 ng/kg. (SAMASE-ohjearvo 20 ng/kg). Alueella todettiin myös jäänteitä kloorifenoleista, joiden pitoisuudet olivat lievästi alle SAMASE-ohjearvon. Maaperän 2,3,4,6-tetrakloorifenolipitoisuus oli enimmillään 0,3 mg/kg ja pentakloorifenolipitoisuus 0,1 mg/kg. Alueen pilaantuminen rajoittuu tutkimusten mukaan noin metrin paksuiseen täyttömaakerrokseen.

Alueen maaperä koostuu soraisen täyttökerroksen (paksuus n. 1 m) alla noin 10…20 m:n syvyyteen löyhärakenteisista siltti-, hiekka- ja savikerrostumista. Niiden alapuolella on tiivis silttinen maakerros, jossa on hiekkakerrostumia.

Tornatorin alueella on orsivesipintoja. Puhdistettavalla alueella orsivedenpinta noin 3,5…4 m:n metrin syvyydellä maanpinnasta. Orsiveden kloorifenolipitoisuudet täyttävät v. 1994 tehtyjen tutkimusten mukaan talousveden laatuvaatimukset. Varsinainen pohjavedenpinta on noin 20 m:n syvyydellä maanpinnasta. Ympäristön pohja- ja orsiveden laatua tarkkaillaan ratapiha-alueen jatkuvassa tarkkailussa.

Puhdistussuunnitelma

Puhdistussuunnitelma on esitetty ilmoituksen liitteenä olevassa Ramboll:n 20.12.2006 päivätyssä pilaantuneen maaperän puhdistussuunnitelmassa.

Puhdistuksen tavoitetasot

Puhdistuksen tavoitteena on saada maa siihen kuntoon, ettei se aiheuta terveysriskiä tulevalle käytölle. Tarkoituksena on myös estää maaperän pilaantumisen laajentuminen ja pohjaveden mahdollinen pilaantuminen.

Puhdistuksen tavoitetasoksi esitetään SAMASE-ohjearvotasoja, lukuun ottamatta dioksiineja ja furaaneja, joiden osalta puhdistustavoitteiksi esitetään valtioneuvoston PIMA-asetusluonnoksen (16.10.2006 luonnos tulevaksi valtioneuvoston asetukseksi) alempaa ohjearvoa (= 5 x SAMASE-ohjearvo):

Sinkki	150 mg/kg
Kevyt polttoöljy (öljyt C_{11}-C_{23})	300 mg/kg
Raskas polttoöljy/voiteluöljy (öljyt C_{24}-C_{35})	600 mg/kg
PCDD/-F (2,3,7,8-TCDD-ekvivalentti)	100 ng/kg

Puhdistusmenetelmä Pilaantunut maaperä puhdistetaan massanvaihdolla. Puhdistettava alue on rajattu noin 24 700 m^2:n laajuiseksi. Pilaantuneet maat toimitetaan vastaanottopaikkoihin, joilla on ympäristölupa vastaavan jätteen käsittelyyn. Vastaanottopaikat selvitetään ennen puhdistuksen aloittamista.

Työ aloitetaan poistamalla pilaantuneet pintamaakerrokset. Lisäksi Sorvarinkadun kohdalta kadun rakentamisen yhteydessä kasalle kaivetut maat toimitetaan haitta-ainepitoisuuksien perusteella käsittelyyn.

Kaivantoihin työn yhteydessä mahdollisesti purkautuvien vesien pumppaamiseen vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäriin pyydetään suostumus LV Lahti Vesi Oy:ltä. Jos vedessä on ohut öljykalvo, vedet pumpataan jätevesiviemäriin. Jos veteen tulee selvä öljylautta, vedet pumpataan jätevesiviemäriin öljynerottimen kautta. Sadevesiviemäriin johdetaan vain puhtaiksi todettuja vesiä.

Puhdistusaikataulu Puhdistustyö on suunniteltu aloitettavaksi kuluvana talvena. Työ jatkuu keväällä ja kesällä 2007.

Puhdistustavoitteen toteaminen ja laadunvalvonta sekä tarkkailu

Työmaalle valitaan ympäristötekninen valvoja ohjaamaan ja valvomaan työtä. Valvoja vastaa työlle asetettavien määräysten täyttämisestä yhdessä muiden osapuolten kanssa. Valvojan tehtäviin työmaalla kuuluvat kaivutöiden ohjaus ja rajaaminen sekä kaivumassojen lähettäminen haitta-ainepitoisuuksien mukaan valittavaan sijoituspaikkaan. Työn ohjaamisen, pilaantuneiden maiden poiston ja lajittelun tukena käytetään aistinvaraisia havaintoja sekä laboratorio- ja kenttäanalyysejä.

Pilaantuneeksi epäillyt maat tutkitaan laboratorio- tai kenttätutkimuksin ennen toimittamista käsittelyyn. Kaivua ohjataan pääasiassa kenttämittauksilla. Pilaantunut maa lajitellaan pitoisuuksien mukaan ja toimitetaan vastaaviin vastaanottopaikkoihin. Poistettavasta maasta otetaan riittävästi näytteitä, joilla voidaan osoittaa ko. maaerälle sopiva toimituspaikka ja varmistaa riittävästi maaerän haitta-ainepitoisuudet. Kenttämittarilla mitataan Zn- (XRF-mittari) ja kokonaishiilivetypitoisuus (esim. PetroFlag-analysaattori). Laboratorioon toimitettavista näytteistä analysoidaan Zn, öljyhiilivedyt sekä dioksiinit ja furaanit.

Sinkillä pilaantuneen alueen ympärille kaivetaan kolme lisäkoekuoppaa. Koekuopista otetaan näytteet, joista analysoidaan sinkkipitoisuus. Maat toimitetaan käsittelyyn haitta-ainepitoisuuksien perusteella. Dioksiineilla/furaaneilla likaantuneelta alueelta otetaan kolme lisäkokoomanäytettä, joista määritetään dioksiinien ja furaanien pitoisuus. Alueella olevat varastohallit puretaan maaliskuun lopussa 2007. Tämän jälkeen ko. alueelta otetaan näytteitä, joista määritetään kenttämittareilla kokonaishiilivedyt ja raskasmetallipitoisuuksia. Osasta näitä näytteitä tutkitaan laboratoriossa mm. öljyt, raskasmetallit sekä dioksiinit ja furaanit.

Kaivun jälkeen maan jäännöspitoisuudet määritetään kaivannoista otetuista näytteistä laboratoriossa. Kun kaivantojen rajapinnoilla, eli pohjassa ja laidoilla jäännöspitoisuuksissa on kenttämittausten mukaan päästy tavoitepitoisuuksiin, analysoidaan näytteet vielä pitoisuuksien varmentamiseksi laboratoriossa. Kaivannot täytetään mahdollisuuksien mukaan vasta, kun jäännöspitoisuustulokset on saatu laboratoriosta ja tavoitteiden saavuttaminen on todettu. Täyttöihin käytetään puhdasta maata.

Kaivantoihin kertyvästä vedestä otetaan näyte, josta analysoidaan alueen maaperässä todetut vesiliukoiset haitta-aineet.

Valvoja tekee työn loppuraportin, joka lähetetään Hämeen ympäristökeskukseen.

Ympäristövaikutukset ja - haittojen ehkäisy

Puhdistamisesta aiheutuu ilmoituksen mukaan pääasiassa normaalista maanrakennustyöstä aiheutuvia ympäristövaikutuksia, kuten pölyäminen, melu, tärinä ja pakokaasupäästöt.

Alueen maaperässä havaitut epäpuhtaudet eivät pääosin ole normaaliolosuhteissa haihtuvia. Haitta-aineille voi altistua kunnostustyön aikana lähinnä pölyämisen kautta. Maan pölyäminen estetään pilaantuneita maita käsiteltäessä. Pölyämistä

voi tapahtua kaivun ja lastauksen yhteydessä, varastokasoista tuulen levittämänä, avoimen kaivannon pohjalta tai seinämistä tuulen mukana sekä kuljetuksen aikana auton lavalta. Pölyämistä ehkäistään kostuttamalla maata tarvittaessa vedellä sekä peittämällä mahdolliset varastokasat esim. pressulla. Pilaantuneen maan kuormien pölyäminen estetään peittämällä.

Riskinarviointi Ilmoitukseen ei sisälly riskinarviota.

ILMOITUKSEN KÄSITTELY

Tornatorin alueen pilaantuneiden maiden puhdistamisesta on pidetty 21.4.2006 neuvottelu, johon osallistuivat Rakennusosakeyhtiö Hartelan, Rambollin ja Hämeen ympäristökeskuksen edustajat. Ilmoitus asiakirjoineen on toimitettu lisäksi tiedoksi Lahden kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle, Stora Enso Packaging Oy:lle ja YH Suomi Oy:lle.

YMPÄRISTÖKESKUKSEN RATKAISU

Hämeen ympäristökeskus on tarkastanut ilmoituksen ja hyväksyy siinä tarkoitetun alueen puhdistamisen ilmoituksessa esitetyllä tavalla ellei määräyksissä muutoin määrätä.

Määräykset

1. Pilaantuneen maaperän puhdistustöiden käynnistämisestä on ilmoitettava etukäteen Hämeen ympäristökeskukselle ja Lahden seudun ympäristöpalveluille. Samalla on ilmoitettava puhdistustyön valvojan nimi ja yhteystiedot. Valvojan tulee vastata työn laadunvalvonnasta.

2. Alueen maaperä on puhdistettava siten, että puhdistuksen jälkeen haitta-aineiden suurimmat sallitut pitoisuudet maaperässä ovat seuraavat:

Sinkki	150 mg/kg
Lyijy	60 mg/kg
Keskiraskaat öljyhiilivedyt (diesel- ja kevyt polttoöljy)	300 mg/kg
Raskaat öljyhiilivedyt (voitelu- ja raskas polttoöljy)	600 mg/kg
PAH-yhdisteet yhteensä	20 mg/kg
PCDD-PCDF-pitoisuus (I-TEQ)	20 ng/kg
2,3,4,6-Tetrakloorifenoli	0,4 mg/kg
Pentakloorifenoli	0,4 mg/kg

3. Käsittelyyn toimitettavien ja maaperään jäävien massojen pitoisuudet (Zn-, Pb-, öljyhiilivedyt, PAH-yhdisteet, PCDD-PCDF, 2,3,4,6-tetrakloorifenoli ja pentakloorifenoli) on varmistettava luotettavalla ja edustavalla näytteenotolla ja analysoinnilla (GC/ICP).

4. Alueelta poistettava pilaantunut maa on luokiteltava seuraavasti:

Lievästi pilaantuneet maat: SAMASE-ohjearvo < haitta-ainepitoisuus < SAMASE-raja-arvo
Voimakkaasti pilaantuneet maat: haitta-ainepitoisuus > SAMASE-raja-arvo
Ongelmajäte: haitta-ainepitoisuus > ongelmajäteraja-arvo

5. Lievästi pilaantuneet maat voidaan sijoittaa tavanomaisen jätteen kaatopaikalle tai muulle jätteenkäsittelypaikalle, jonne voidaan ympäristöluvan perusteella sijoittaa vastaavaa pilaantunutta maata.

6. Voimakkaasti pilaantuneet maat ja ongelmajätteet tulee toimittaa käsiteltäväksi laitokseen tai muuhun käsittelypaikkaan, jonka ympäristöluvassa on hyväksytty vastaavan jätteen käsittely.

7. Kaivantoihin mahdollisesti kertyvä pilaantunut vesi on toimitettava käsittelypaikkaan, jolla on lupa vastaavan jäteveden käsittelyyn tai johdettava öljynerottimella esikäsiteltynä vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäriin. Johtamisesta jätevesiviemäriin ei saa aiheutua haittaa viemäriverkossa, jätevedenpuhdistamolla eikä ympäristössä ja johtamisessa on noudatettava LV Lahti Vesi Oy:n ohjeita esikäsittelystä ja sen viemäriin johdettavalle jätevedelle asettamia raja-arvoja.

8. Kaivun, lastauksen ja kuljetuksen aikaisen pölyämisen rajoittamiseksi tulee maata tarpeen mukaan kostuttaa, kaivu keskeyttää kovalla tuulella, kuormat peittää huolellisesti kuljetusten ajaksi ja kuljetusajoneuvojen renkaat tarvittaessa puhdistaa.

9. Maaperän puhdistustyöstä ja tavoitteiden toteutumisesta tulee tehdä työn päätyttyä loppuraportti, joka on toimitettava Hämeen ympäristökeskukselle ja Lahden seudun ympäristöpalveluille kolmen kuukauden kuluessa puhdistuksen loppumisesta.

Loppuraportissa on esitettävä alueelta kaivettavien ja poiskuljetettavien maamassojen ja muiden jätteiden määrä, haitta-aineiden pitoisuudet (Zn-, Pb-, öljyhiilivedyt, PAH-yhdisteet, PCDD-PCDF, 2,3,4,6-tetrakloorifenoli ja pentakloorifenoli), käsittelymenetelmät ja sijoitus-/käsittelypaikka sekä laadunvarmistusmenetelmät, näytepisteiden ja puhdistetun alueen sijainti kartalla, tiedot vesienkäsittelystä sekä muut tiedot kohteen kunnostuksen toteutuksesta ja arvio tavoitteiden toteutumisesta. Loppuraportin liitteeksi tulee täyttää erillinen liitelomake: Saastuneiden maa-alueiden kunnostus, ympäristöhallinto nro 6224. Pilaantuneen maan kuljetuksista tulee lisäksi laatia siirtoasiakirjat, jotka on ongelmajätteeksi luokiteltavan maan osalta tehtävä siten, kuin valtioneuvoston päätöksessä (659/96) säädetään.

Alueen maaperään puhdistuksen jälkeen jäävistä pitoisuuksista (Zn-, Pb-, öljyhiilivedyt, PAH-yhdisteet, PCDD-PCDF, 2,3,4,6-tetrakloorifenoli ja pentakloorifenoli) on tehtävä selvitys käyttäen luotettavia ja edustavia näytteenotto- ja analysointimenetelmiä. Selvitys on esitettävä loppuraportissa. Mikäli maaperän puhdistuksessa ei ole päästy asetettuun puhtaustasoon, on maaperään jäävistä haitta-ainepitoisuuksista esitettävä loppuraportissa riskinarvio ja sijainti kartalla.

Määräysten perustelut

Päätöksessä annetut määräykset ovat tarpeen ympäristö- ja terveyshaittojen vähentämiseksi (määräykset 2-8) sekä toiminnan järjestämisen (määräykset 4-9) ja valvonnan (määräykset 1, 3 ja 9) kannalta. Pilaantuneen alueen sijainti asuinkerrostalojen ja asumista palvelevien leikki- ja oleskelualueiden korttelialueella sekä

tärkeällä pohjavesialueella ovat perusteena maaperän puhdistamiselle asetetulle tasolle (SAMASE-ohjearvotaso) (määräys 2). Tulevaa valtioneuvoston asetusta maaperän pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arvioinnista ei sovelleta ennen sen voimaantuloa vireille tulleiden ilmoitusasioiden käsittelyyn.

Maaperän puhdistaminen pilaantuneella alueella ja pilaantuneen maa-aineksen poistaminen ja toimittaminen käsiteltäväksi luvan omaavaan paikkaan voidaan tehdä ilmoitukseen perustuen ilman ympäristölupaa, koska pilaantuneen maaperän laajuus ja maaperän pilaantumisen aste on ilmoituksen liitteenä raportoiduissa tutkimuksissa riittävästi selvitetty, puhdistamisessa noudatetaan yleisesti käytössä olevaa massanvaihtomenetelmää, eikä puhdistamisesta aiheudu muuta ympäristön pilaantumista tai kohtuutonta haittaa naapurustolle.

Sovelletut säännökset

Laki ympäristönsuojelulainsäädännön voimaanpanosta 22 §
Ympäristönsuojelulaki 4, 7, 75, 78, 96, 105 §
Ympäristönsuojeluasetus 25, 26, 27 §
Jätelaki 77 §
Jätehuoltolaki 21, 32, 33, 40 §
Valtioneuvoston päätös ongelmajätteistä annettavista tiedoista sekä ongelmajätteiden pakkaamisesta ja merkitsemisestä (659/1996)
Valtioneuvoston asetus jäteasetuksen liitteen 4 muuttamisesta (1128/2001)
Ympäristöministeriön asetus yleisimpien jätteiden ja ongelmajätteiden luettelo sta (1129/2001)
Ympäristöministeriön asetus alueellisen ympäristökeskuksen maksullisista suoritteista (1237/2003)

Päätöksen voimassaolo

Päätös on voimassa toistaiseksi.

Maksun määräytyminen

Päätöksestä peritään ympäristöministeriön asetuksen alueellisen ympäristökeskuksen maksullisista suoritteista (1237/2003) perusteella 539 €. Pilaantuneen maaperän puhdistamisesta tehtävän ilmoituksen käsittelystä perittävä maksu on 38,50 €/h. Ilmoituksen käsittelyyn on käytetty 14 h.

PÄÄTÖKSESTÄ TIEDOTTAMINEN

Päätös Rakennusosakeyhtiö Hartela

Vesijärvenkatu 31 C
15140 LAHTI
saantitodistuksella

Jäljennös Lahden seudun ympäristölautakunta, PL 126, 15141 LAHTI
Suomen ympäristökeskus (sähköisenä)
Ramboll, Aniankatu 1, 15120 LAHTI
Stora Enso Packaging Oy, PL 4, 15701 LAHTI
YH-Suomi Oy, Retkeilijänkatu 11, 00980 HELSINKI

Ilmoittaminen kunnassa

Hämeen ympäristökeskus kuuluttaa tästä päätöksestä Lahden kaupungin ilmoitustaululla.

Lisätiedot Lisätietoja antaa diplomi-insinööri Olli Valo, puh. 020 490 3957.

MUUTOKSENHAKU

Tähän päätökseen saa hakea valittamalla muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta. Valitusosoitus on liitteenä.

Osastopäällikkö,
yli-insinööri Pirjo Mäkinen

Diplomi-insinööri Olli Valo

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomainen

Hämeen ympäristökeskuksen päätökseen ja/tai päätökseen asian käsittelystä perittävästä maksusta tyytymätön saa hakea siihen muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta kirjallisella valituksella.

Valitusaika

Valitus on toimitettava Vaasan hallinto-oikeuteen viimeistään kolmantenakymmenentenä (30) päivänä päätöksen antamispäivästä, sitä päivää lukuun ottamatta. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, lauantai, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, jouluaatto tai juhannusaatto valitusaika jatkuu vielä seuraavana arkipäivänä.

Valituksen sisältö

Valituskirjelmässä on ilmoitettava
- valittajan nimi ja kotikunta
- postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa
- päätös, johon haetaan muutosta, miltä kohdin muutosta haetaan, mitä muutoksia vaaditaan tehtäväksi ja millä perusteella muutosta vaaditaan.

Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, valituskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta. Valituskirjelmä on valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen allekirjoitettava.

Valituksen liitteet

Valituskirjelmään on liitettävä
- ympäristökeskuksen päätös alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle
- asiamiehen valtakirja.

Valituksen toimittaminen perille

Valituskirjelmän voi viedä valittaja itse tai hänen valtuuttamansa asiamies. Sen voi omalla vastuulla lähettää myös postitse tai toimittaa lähetin välityksellä tai sähköisesti. Valituskirjelmä on jätettävä niin ajoissa, että se ehtii perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.

Oikeudenkäyntimaksu

Muutoksenhakijalta peritään asian käsittelystä Vaasan hallinto-oikeudessa oikeudenkäyntimaksu 82 euroa. Tuomioistuinten ja eräiden oikeudenkäyntiviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetussa laissa (701/1993) on erikseen säädetty eräistä tapauksista, joissa maksua ei peritä.

Vaasan hallinto-oikeus
käyntiosoite: Korsholmanpuistikko 43; postiosoite: PL 204, 65101 Vaasa
puhelin: 010 3642611; faksi 010 3642760; aukioloaika: 8.00 – 16.15
sähköposti: vaasa.hao@om.fi